

หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง
การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ

ชื่อหลักสูตร การสานหมวกจากเส้นกก
จำนวน ๓ ชั่วโมง

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดมหาสารคาม
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

กลุ่มอาชีพ ความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นมา ปัจจุบันการดำรงชีวิต มีค่าครองชีพสูงขึ้น ทำให้ประชาชนมีรายได้น้อยลงเพียงพอกับค่าใช้จ่ายประจำวัน ประชาชนต้องดิ้นรนที่จะหารายได้เพิ่มเติมจากรายได้หลักที่มีอยู่ การประกอบอาชีพเสริมจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ประชาชนทั่วไปต้องทำเป็นภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ที่นำเอาต้นทุนที่เรามีมาแปรสภาพให้เป็นเส้นย้อมสีแล้วสานทอ ให้เป็นหมวก เพื่อนำมาใช้ หรือทำธุรกรรมต่างๆ และความเชื่อเชื่อเชื่อเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีใช้กันอยู่ทั่วไปทั้งในประเทศ หรือต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะต้นทุนก่เป็นพีชธรรมชาติที่ขึ้นอยู่ทั่วทุกภูมิภาค และภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นที่นำต้นทุนมาแปรสภาพก็มีลักษณะคล้ายกันหรือได้อิทธิพลทางความคิดจากกันและกันทำให้เชื่อเชื่อเชื่อจัดได้ว่าเป็นปัจจัยจำเป็นอย่างหนึ่งต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในอดีต การศึกษาข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นการสานหมวกจากเส้นกกของชุมชนก็เพื่อให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาของท้องถิ่น และปัญหาที่เสี่ยงต่อการสูญสิ้นของภูมิปัญญานี้ ว่ามีมาก หรือน้อย และด้วยปัจจัยหรือองค์ประกอบใด เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์หรือแก้ไขสำหรับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอนาคตต่อไป ดังนั้น สกร.ระดับอำเภอโกสุมพิสัย จึงได้จัดทำหลักสูตรการฝึกทักษะอาชีพอย่างง่ายรูปแบบสนใจ สำหรับประชาชนที่สนใจ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้เพิ่มเติม ในด้านการฝึกทักษะอาชีพอย่างง่ายที่ ถูกต้องโดยใช้เกณฑ์ความสามารถของตนเองทั้งการนำหลักแนวคิดการเรียนรู้เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ในชีวิตประจำวันได้จริง ซึ่งจะนำมาถึงการมีสุขภาพที่ดีต่อไป รวมทั้งสามารถถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นในชุมชนต่อไปได้อีกด้วย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
๑. หลักสูตรการสานหมวกจากเส้นกก	๑
๑.๑ ความเป็นมา	๑
๑.๒ จุดประสงค์การเรียนรู้	๑
๑.๓ กลุ่มเป้าหมาย	๑
๑.๔ ระยะเวลา	๒
๑.๕ เนื้อหาหลักสูตร	๒
๑.๖ การจัดการเรียนรู้	๒
๑.๗ สื่อการเรียนรู้	๒
๑.๘ การวัดและประเมินผล	๓
๑.๙ การจบหลักสูตร	๓
๑.๑๐ เอกสารหลักฐานการศึกษาที่จะได้รับหลังจากจบหลักสูตร	๓
๑.๑๑ การเทียบโอน	๓
๒. โครงสร้างหลักสูตร การสานหมวกจากเส้นกก	๔
ภาคผนวก	
แบบทดสอบก่อนเรียนหลักสูตรการสานหมวกจากเส้นกก	๕
ใบความรู้ หลักสูตรการสานหมวกจากเส้นกก	๖
แบบประเมินผลงานผู้เรียนหลักสูตรการสานหมวกจากเส้นกก	๗
เฉลยแบบทดสอบหลักสูตรการสานหมวกจากเส้นกก	๘

ชื่อหลักสูตรการสถานหมวกจากเส้นกก

จำนวน 3 ชั่วโมง

กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์

๑. ความเป็นมา

ตามนโยบายกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ได้ให้สถานศึกษาขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืนกิจกรรมส่งเสริมศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน งบรายจ่ายอื่น ในการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องให้กลุ่มเป้าหมาย โดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำใน ๕ กลุ่มอาชีพได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม และอาชีพเฉพาะทางหรือการบริการรวมถึงการเน้นอาชีพช่างพื้นฐาน ได้จัดทำหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะใหม่ (New skill) เพิ่มสมรรถนะ (Up skill) หรือทบทวนทักษะ (Re skill) เพื่อให้สถานศึกษาหรือผู้จัดกิจกรรมนำไปใช้ในการขับเคลื่อนโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ที่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน และความต้องการของตลาดแรงงาน การพัฒนาประเทศ การดำเนินงานจัดกิจกรรมหลักสูตรฝึกอาชีพให้แก่ ประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้ดำเนินการตามแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาต่อเนื่อง (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๑) การกำหนดเนื้อหาและชั่วโมงในการเรียน หลักสูตรจะประกอบไปด้วยจำนวนชั่วโมงของเนื้อหาความรู้และการปฏิบัติเมื่อผู้เรียนเรียนจบหลักสูตรแล้วสามารถนำความรู้ และทักษะไปประกอบอาชีพสร้างรายได้ รวมทั้งสามารถนำจำนวนชั่วโมงที่ได้เรียนไปเทียบโอน เป็นผลการเรียนในรายวิชาเลือกของสาระการประกอบอาชีพตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

การจัดหลักสูตรการสถานหมวกจากเส้นกก ถือเป็นศิลปะและหัตถกรรม หรืองานฝีมืออย่างหนึ่งที่มีมาและเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสิ่งของเหลือใช้ ปรับรูปแบบให้ทันสมัย ตรงกับความต้องการสมัยปัจจุบัน เป็นการฝึกสมาธิ และสืบสานวัฒนธรรมให้กับประชาชนได้มีเจตคติที่ดีงาม สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางพัฒนา และเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวต่อไป

๒. จุดประสงค์การเรียนรู้

- ๒.๑. เพื่อเป็นช่องทางในการประกอบอาชีพและยกระดับทักษะเดิมให้ดีขึ้น
- ๒.๒. เพื่อสร้างทักษะใหม่ที่เป็นในการทำงาน ให้สอดคล้องกับความต้องการ
- ๒.๓. เพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ในครัวเรือน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

๓. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายคือประชาชนทั่วไปกลุ่มเป้าหมายนอกระบบโรงเรียน

- ๓.๑ ผู้ที่ไม่มีอาชีพ
- ๓.๒ ผู้ที่มีอาชีพและต้องการพัฒนาอาชีพ

๔. ระยะเวลา

การเรียนรู้ และฝึกทักษะ จำนวน ๓ ชั่วโมง

- ๔.๑ ภาคทฤษฎี จำนวน ๓๐ นาที
- ๔.๒ ภาคปฏิบัติ จำนวน ๒.๓๐ ชั่วโมง

๕. เนื้อหาหลักสูตร

- ๕.๑ วัสดุอุปกรณ์ในการสานหมวกจากเส้นกก และการนำไปใช้ประโยชน์
- ๕.๒ ขั้นตอนการสานหมวก
- ๕.๓ การจัดการด้านการตลาด
- ๕.๔ แหล่งเรียนรู้
- ๕.๕ ทิศทางการประกอบอาชีพ

๖. การจัดการเรียนรู้

- ๖.๑ การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร/ภูมิปัญญา
- ๖.๒ การศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้
- ๖.๓ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ๖.๔ ฝึกปฏิบัติจริง

๗. สื่อการเรียนรู้

ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ใช้สื่อที่หลากหลาย เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สถานประกอบการ สื่อจริง และสื่อบุคคลในชุมชน

- ๗.๑ วิทียากร/ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความรู้
- ๗.๒ VCD / หนังสือ
- ๗.๓ Internet
- ๗.๔ ศึกษาดูงานจากกลุ่มอาชีพตัวอย่าง/แหล่งเรียนรู้

๘. การวัดและประเมินผล

การวัดผลประเมินผลหลักสูตร เป็นการตรวจสอบความก้าวหน้า โดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งสามารถประเมินได้ด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้

๘.๑ การสังเกต

๘.๒ การประเมินผลงาน/ชิ้นงาน

๙. การจบหลักสูตร

๙.๑ มีระยะเวลาเรียนและฝึกปฏิบัติตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

๙.๒ มีผลการเรียนผ่านตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

๑) ภาคทฤษฎี สัดส่วนร้อยละ ๒๐

๒) ภาคปฏิบัติ สัดส่วนร้อยละ ๘๐

๑๐. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่จะได้รับหลังจากจบหลักสูตร

๑. หลักฐานการเข้าเรียนตลอดหลักสูตร

๒. ทะเบียนคุมวุฒิบัตร

๓. วุฒิบัตรออกโดยสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการสานหมวกจากเส้นกก

๑๑. การเทียบโอน

ผู้เรียนที่จบหลักสูตรการสานหมวกจากเส้นกก นี้สามารถนำไปเทียบโอนผลการเรียนรู้กับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ หรืออื่น ๆ ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

โครงสร้างหลักสูตรการสานหมวกจากเส้นกก

ที่	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	สื่อการเรียนรู้	การจัดกระบวนการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	จำนวนชั่วโมง	
							ทฤษฎี	ปฏิบัติ
๑.	การสานหมวกจากเส้นกก	<p>๑. เพื่อเป็นช่องทางในการประกอบอาชีพและยกระดับทักษะเดิมให้ดีขึ้น</p> <p>๒. เพื่อสร้างทักษะใหม่ที่จำเป็นในการทำงาน ให้สอดคล้องกับความต้องการ</p> <p>๓. เพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ในครัวเรือน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข</p>	<p>๑. วัสดุอุปกรณ์ในการสานหมวกจากเส้นกกและการนำไปใช้ประโยชน์</p> <p>๒. ขั้นตอนการสานหมวกจากเส้นกก</p> <p>๓. การจัดการด้านการตลาด</p> <p>๓.๑ แหล่งเรียนรู้</p> <p>๓.๒ ทิศทางการประกอบอาชีพ</p> <p>ขั้นตอนการเตรียมการ</p> <p>1.ความเป็นมาการสานหมวก</p> <p>2. วัสดุอุปกรณ์ และการเลือกใช้วัสดุ</p>	<p>ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ใช้สื่อที่หลากหลาย เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สถานประกอบการ วัสดุของจริง และสื่อบุคคลในชุมชน</p> <p>๑. วิทยากร/ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ความรู้/ใบความรู้</p> <p>๒. VCD/หนังสือ/ Internet</p> <p>๓. วัสดุอุปกรณ์ของจริง</p> <p>๔. ศึกษาดูงานจากกลุ่มอาชีพ ตัวอย่าง/แหล่งเรียนรู้</p> <p>5. แบบทดสอบก่อนเรียน/แบบทดสอบหลังเรียน</p>	<p>๑. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร/ ภูมิปัญญา</p> <p>๒. การศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้</p> <p>๓. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้</p> <p>๔. การฝึกปฏิบัติจริง</p>	<p>การวัดผลประเมินผลหลักสูตรเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้า โดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งสามารถประเมินได้ด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้</p> <p>๑. การสังเกต</p> <p>๒. การประเมินผลงาน/ชิ้นงาน</p>	๓๐ นาที	๒.๓๐ ชม.
			<p>3. ขั้นตอนการสานหมวกจากเส้นกก</p> <p>4. การปฏิบัติการสานหมวกจากเส้นกก</p> <p>5. คุณค่าการสานหมวกจากเส้นกก</p> <p>6. ช่องทางการขาย /การตลาด</p>					

๑. วัสดุที่ใช้ในการสานหมวกจากเส้นกกคืออะไร
  - ก. ผ้าฝ้าย
  - ข. เส้นกก
  - ค. ไม้ไผ่
  - ง. กระดาษ
๒. ขั้นตอนแรกในการเตรียมเส้นกกสำหรับสานหมวกคืออะไร
  - ก. ตัดเส้นกกเป็นเส้นเล็กๆ
  - ข. แช่เส้นกกในน้ำ
  - ค. ทาสีเส้นกก
  - ง. นำเส้นกกไปตากแดด
๓. . การสานหมวกจากเส้นกกมักใช้เทคนิคอะไรในการสาน
  - ก. เทคนิคการสานเฉียง
  - ข. เทคนิคการสานตรง
  - ค. เทคนิคการสานไขว้
  - ง. เทคนิคการสานม้วน
๔. การตกแต่งหมวกจากเส้นกคนิยมใช้วัสดุใด
  - ก. ปอกหมอน
  - ข. กระจุดม
  - ค. ริบบิ้น
  - ง. ด้ายเย็บผ้า
๕. การสานหมวกจากเส้นกกสามารถนำไปใช้งานใดได้บ้าง
  - ก. ใช้เป็นของขวัญ
  - ข. ใช้กันแดด
  - ค. ใช้เป็นผ้าม่าน
  - ง. ใช้เป็นเครื่องประดับ

ประมาณ ๑๐ นาที

เรื่องการทำปลาร้าบองสมุนไพรจากปลากรอบ

การसानหมวกจากเส้นก ก เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการ ป้องกันแสงแดดและความร้อนในการท างานกลางแจ้ง นอกจากนี้ยังเป็นงานฝีมือที่สวยงามและมีคุณค่า

วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสานหมวก

๑. เส้นก ก : เป็นวัสดุหลักที่ใช้ในการสาน ซึ่งสามารถหาได้จากธรรมชาติ โดยการตัดกกจากป่านำมาผ่านกระบวนการเตรียมก่อนการสาน

๒. มีดหรือกรรไกร : ใช้สำหรับตัดเส้นก กให้ได้ขนาดที่ต้องการ

๓. น้ำ : ใช้สำหรับแช่เส้นก กให้มีความยืดหยุ่นในการสาน

๔. เข็มและด้าย : ใช้ในการเย็บติดส่วนต่างๆ ของหมวกให้แน่นหนา

๕. ระบายหรือวัสดุตกแต่ง : ใช้ในการประดับตกแต่งหมวกให้มีความสวยงาม

วิธีการสานหมวก

๑. การเตรียมเส้นก ก

- ตัดเส้นก กเป็นชิ้นยาว ๆ ตามขนาดที่ต้องการ
- แช่เส้นก กในน้ำเพื่อให้เส้นก กมีความยืดหยุ่นและง่ายต่อการสาน

๒. การเริ่มต้นการสาน

- เริ่มต้นการสานจากส่วนบนของหมวก โดยใช้เทคนิคการสานไขว้
- สานเส้นก กเป็นวงกลมจนได้ขนาดที่ต้องการ

๓. การสานปีกหมวก :

- เมื่อได้ส่วนบนของหมวกแล้ว เริ่มสานปีกหมวกโดยใช้เทคนิคสานไขว้เช่นเดียวกัน
- สานจนได้ความกว้างของปีกหมวกที่ต้องการ

๔. การเย็บและตกแต่ง :

- ใช้เข็มและด้ายเย็บติดส่วนต่างๆ ของหมวกให้แน่นหนา
- ตกแต่งหมวกด้วยระบายหรือวัสดุตกแต่งตามต้องการ

การดูแลรักษาหมวกจากเส้นกก

๑. การทำความสะอาด

- เช็ดหมวกด้วยผ้าชุบน้ำหมาดๆ เพื่อขจัดฝุ่นและสิ่งสกปรก
- ห้ามใช้สารเคมีทำความสะอาดหรือซักด้วยน้ำร้อน เพราะจะทำให้เส้นกกเสียหาย

๒. การเก็บรักษา :

- เก็บหมวกในที่แห้งและห่างจากแสงแดดจัด เพื่อป้องกันเส้นกกจากการแห้งและแตกหัก
- สามารถใช้ถุงพลาสติกคลุมหมวกเพื่อป้องกันฝุ่นและความชื้น

แบบประเมินผลงานผู้เรียน

ชื่อ – สกุล.....

หลักสูตร..... กลุ่ม.....

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินผลงานของผู้เรียนตามหัวข้อที่กำหนดให้

ประเด็นที่ประเมิน	คะแนนประเมิน (๑๐ คะแนน)
๑. ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระ (๒๑ คะแนน)	
๑.๑ ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	
๑.๒ สอบถามความรู้ความเข้าใจ	
๒. ทักษะการปฏิบัติ (๔๑ คะแนน)	
๒.๑ สังเกตการณ์ปฏิบัติในระหว่างการเรียนรู้การจัดกิจกรรม	
๒.๒ ประเมินโดยให้สาธิต	
๒.๓ แสดงขั้นตอนวิธีการปฏิบัติ	
๒.๔ ประเมินจากกระบวนการมีส่วนร่วม	
๓. คุณภาพผลงาน ผลการปฏิบัติ	
๓.๑ สังเกตผลงาน	
๓.๒ ตรวจสอบผลงาน	
๓.๓ มีความคิดสร้างสรรค์	
๓.๔ ผลการปฏิบัติว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่	
รวมคะแนน (๑๐๐ คะแนน)	

หมายเหตุ การประเมินผลการจบหลักสูตรอาจดำเนินการได้ ดังนี้

- การประเมินระหว่างเรียน และเมื่อจบหลักสูตร
- ประเมินครั้งเดียวก่อนจบหลักสูตร

ทั้งนี้ เกณฑ์การจบหลักสูตร จะต้องได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ จึงจะผ่านเกณฑ์การประเมิน

ลงชื่อ

(

วิทยากร

)

แบบทดสอบหลังเรียน เรียนหลักสูตรวิชาการสานหมวกจากเส้นกก

๑. วัสดุที่ใช้ในการสานหมวกจากเส้นกกคืออะไร
  - ก. ผ้าฝ้าย
  - ข. เส้นกก
  - ค. ไม้ไผ่
  - ง. กระดาษ
๒. ขั้นตอนแรกในการเตรียมเส้นกกสำหรับสานหมวกคืออะไร
  - ก. ตัดเส้นกกเป็นเส้นเล็กๆ
  - ข. แช่เส้นกกในน้ำ
  - ค. ทาสีเส้นกก
  - ง. นำเส้นกกไปตากแดด
๓. การสานหมวกจากเส้นกกมักใช้เทคนิคอะไรในการสาน
  - ก. เทคนิคการสานเฉียง
  - ข. เทคนิคการสานตรง
  - ค. เทคนิคการสานไขว้
  - ง. เทคนิคการสานม้วน
๔. การตกแต่งหมวกจากเส้นกกนิยมใช้วัสดุใด
  - ก. ปอกหมอน
  - ข. กระจุดม
  - ค. ริบบิ้น
  - ง. ด้ายเย็บผ้า
๕. การสานหมวกจากเส้นกกสามารถนำไปใช้งานใดได้บ้าง
  - ก. ใช้เป็นของขวัญ
  - ข. ใช้กันแดด
  - ค. ใช้เป็นผ้าม่าน
  - ง. ใช้เป็นเครื่องประดับ

ประมาณ ๑๐ นาที

เฉลยวิชาการสวนหมวกจากเส้นกก

๑. ป.
๒. ป.
๓. ค.
๔. ค.
๕. ก.